

DE STEMBUS HEEFT GESPROKEN ... MAAR HEEFT DE DEMOCRATIE GEWONNEN?

INLEIDING

Terwijl mijn vrouw in een van de kiesbureaus van Karaburun (Mordogan centrum) de kiesverrichtingen als waarnemer volgde tot en bij de einduitslag van Mordogan centrum, was het voor mij nagelen bijten (wat ik normaal nooit doe), zenuwachtig het internet volgen, sloten koffie drinken en roken als een schoorsteen.

Op de achtergrond speelde de TV, in afwachting van de eerste cijfers. Rond 18.30-19.00 uur verschenen die op het scherm en moest twee keer mijn bril kuisen, want kon niet geloven wat ik zag. De AKP streefde af op een absolute meerderheid.

Toen mijn vrouw thuiskwam, enkele minuten later, lag er bij haar een brede glimlach op het gezicht, in het centrum van Mordogan haalde de CHP rond de 70%, de AKP rond de 25%, het was de grootste verkiezingsoverwinning ooit van de CHP hier. Maar snel volgde de ontzuivering toen we naar het scherm keken.

Ontgoocheld, gedemoraliseerd, triest. De avond verliep verder in mineur en bovendien kreeg ik een virus op mijn tablet, er was een halfnaakte vrouw gedeeld die (zogezegd) ook door mij gedeeld was. Let op, dit was ook het geval in België hoor. En eigenlijk was ik te moe om me achter mijn laptop te zeggen en een artikel te schrijven. Wat ik wel deed was verkiezingsuitslagen volgen en vergelijkingen maken met de stembusuitslag van 7 juni 2015. Want uit de uitslagen per provincie kan men veel afleiden.

Ook vandaag een dag in mineur. Ging inkopen doen en een theetje drinken. Net als ikzelf voelde ik de verslagenheid op de terrasjes. 'Corruptie, stemvervalsing', waren veel gehoorde opmerkingen en daarnaast ook veel woede op de MHP (de ultra-nationalistische partij).

Mordogan is een microkosmos. Het maakt deel uit van Turkije maar tegelijk liggen de krachtsverhoudingen hier totaal anders. Het komt dan ook zwaar aan als je in eigen dorp een verkiezingsoverwinning haalt, terwijl een groot deel van Turkije totaal anders heeft gestemd.

Mijn voorspellingen over de uitslag waren totaal verkeerd, het enige dat ik daarover wil zeggen dat ook alle opiniepeilingen dit niet voorzien hadden, slechts één opiniebureau gaf de AKP de absolute meerderheid in zetels, maar zelfs zij hadden een dergelijke verschuiving niet voorzien.

De vraag is dus, wat is gebeurd? Hoe heeft de Turkse kiezer daarop gereageerd? En wat betekent dit voor de toekomst van Turkije.

ZIJN DE VERKIEZINGEN EERLIJK VERLOPEN?

Laat me eerst en vooral stellen, zelfs al is er fraude gepleegd, dan nog zou de uitslag niet wezenlijk hebben verschild van de globale resultaten! Ook dan zou de AKP een absolute meerderheid in zetels hebben verworven.

Ik denk dat er minder fraude is gepleegd dan tijdens de gemeenteraadsverkiezingen van 2014, maar meer dan tijdens de verkiezingen van 7 juni 2015.

Daarnaast is het belangrijk drie vragen te stellen:

- a) Wat was de toestand tussen 7 juni en verkiezingsdag van 1 november in Turkije?
- b) Was er een eerlijke verkiezingscampagne?
- c) Wat gebeurde op verkiezingsdag zelf?

A. VOOR EN NA 7 JUNI 2015

In februari 2015 leek een 'roadmap' in de maak voor een oplossing van de 'Koerdische kwestie'. Er was een 'de facto' wapenstilstand tussen de Turkse Staat en de Koerdische PKK.

Tegelijk draaide de Turkse economie op een laag pitje. Zowel de CHP (republikeinen) als de MHP (ultra-nationalisten) concentreerden zich op de economie, het minimumloon en sociaal-economische thema's. De HDP (Democratische Partij der Volkeren) deed hetzelfde en kwam voor het eerst op als een nationale partij (dat wil zeggen, zij moesten de kiesdrempel van 10% overschrijden), naast sociaal-economische thema's stelden dat zij dat de oplossing van het 'Koerdische' probleem gepaard moest gaan met meer democratie in Turkije (ook voor Alevieten, LGTBI, pers ...). Op dat vlak sloten zij nauw aan bij de CHP.

De AKP voerde twee campagnes. Enerzijds was er de president die alomtegenwoordig was in de media en naast een ultranationalistische campagne ('er is geen Koerdisch probleem meer') tevens een autoritair presidentschap wou. De AKP (ook alomtegenwoordig in de media) stuurde aan op continuïteit maar had geen duidelijk sociaaleconomisch programma.

Het kiesgedrag veranderde. Het presidentieel systeem in Turkije is geen ding waarmee mensen zich bezighouden. Het vredesproces daarentegen was heel belangrijk door de meerderheid van de bevolking, net als de sociaaleconomische situatie!

In een 'rustige' atmosfeer gebeurde het volgende:

- 1) Ultranationalistische stemmen binnen de AKP, werden uitgebracht op de MHP die zich altijd had uitgesproken tegen het vredesproces, en dus (ondanks de ultranationalistische retoriek van de president) verloor de AKP aan de MHP, een deel van de 'gematigde' vleugel van de AKP verschoof licht naar de CHP en een deel van de Koerdisch conservatieve vleugel, gaf zijn vertrouwen in de AKP op en verschoof naar de HDP ;
- 2) Conservatieve Koerden die voorheen hun stem uitbrachten op de AKP, braken met de AKP omdat hij effectief het vredesproces tot stilstand bracht en tegelijk te pas

- en ten onpas met een Koerdische Koran stond te zwaaien;
- 3) De CHP won stemmen van de AKP (zeker de werknemersvleugel) maar verloor een deel van haar stemmen op rechts, (de ultranationalistische vleugel, die gingen naar de MHP) en op links (een deel van de linkervleugel besepte dat de almacht van de AKP enkel doorbroken kon worden door de HDP over de 10% te halen;
 - 4) De AKP won één stemmen van de conservatieve Koerden uit de AKP én stemmen van links (zowel uit de CHP als van 'klein links').

POLITIEK

Na de verkiezingen waren de verwachtingen hooggespannen, zeker bij de oppositiepartijen. Zij hadden een duidelijke meerderheid en iedereen verwachtte dat tenminste een aantal verkiezingsbeloftes zouden gerealiseerd worden. Alle oppositiepartijen hadden immers gesteld de corruptiedossiers van eind 2013 te willen heropenen, alle oppositiepartijen hadden gesteld om het minimumloon op te trekken, alle oppositiepartijen wilden dat de president zich hield binnen de functies hem toegekend bij de grondwet.

In plaats van zich aan zijn grondwettelijke functie te houden, begon de president alles te vertragen, met één duidelijk doel, aan te sturen op nieuwe verkiezingen. En wonder boven wonder kreeg hij 'indirect' de steun van partijleider Bahçeli van de MHP, die sindsdien de naam heeft gekregen van 'Mister No'. In plaats van de leider van de grootste partij (de AKP) aan te wijzen om een regering te vormen, stelde de president dit uit tot omdat volgens hem eerst een parlamentsvoorzitter moest worden gekozen. Met steun van de MHP werd een AKP-er parlamentsvoorzitter gekozen. In de raad op toezicht van de media kreeg de MHP dan weer de steun van de AKP. En intussen raakte de economie verder in het slop.

Uiteindelijk kwamen dan de besprekingen op gang (de MHP zei nooit deel te willen uitmaken van een regering, tenzij op haar voorwaarden) voor een regeringscoalitie tussen AKP en CHP, maar ook deze boycotte de president!

ONTWRIJTING VAN DE SAMENLEVING

Een maand na de verkiezingen, ondanks de 'boycot' of 'vertraging' die de president veroorzaakte, begon het geweld.

In Suruç werden 33 jongeren die mee wilden werken aan de heropbouw van Kobane, hoofdzakelijk Koerden maar ook andere linkse jongeren, vermoord bij een bomaanslag van de ISIS (de Islamitische Staat). Iets daarna vermoordde de PKK twee leden van de veiligheidsdiensten die zij ervan beschuldigden aan te leunen bij de ISIS.

De val was gezet, de PKK trapte in die val, en het geweld laaide op in de voornamelijk Koerdisch etnische provincies. Plots besloot Turkije actief deel uit te maken van de coalitie tegen de ISIL, het resulteerde in een bombardementenregen in het Kandil gebergte, terwijl de ISIL niet werd geraakt!

Geweld roept geweld op! In verschillende Koerdisch etnische provincies riep men 'zelfbestuur' uit. De noodtoestand werd uitgeroepen in verschillende Koerdische gebieden, waar bij hoofdzakelijk onschuldige slachtoffers vielen, dit keer vermoord door de veiligheidsdiensten! Maar de pers mocht niet berichten! De 'vuile' oorlog was opnieuw gestart!

Het culmineerde op 10 oktober 2015 in Ankara in de grootste aanslag die Turkije ooit heeft gekend, een vredesbetoging, waartoe de linkse vakbonden hadden opgeroepen, werd een verschrikkelijk bloedbad, 102 doden en vele zwaargewonden! Weer mocht de pers niet berichten. Hoewel het duidelijk is dat deze zelfmoordaanslagen zijn gepleegd door de ISIL, kwamen de TV-persoonlijkheden van de Turkse politiek, zijnde de president en de eerste minister, constant in beeld en schreven zij de aanslag toe aan een mix van ISIL, PKK, Gülenbeweging en de Syrische geheime dienst!

De AKP veranderde zijn verkiezingsbijeenkomsten (natuurlijk van het eerste tot laatste moment in beeld gebracht) in anti-terreurrallies waarbij vooral de HDP het moest ontgelden. De CHP en de HDP stopten hun verkiezingsrallies, enkel de MHP ging door!

B. WAS ER EEN EERLIJKE VERKIEZINGSCAMPAGNE?

Hierop is mijn antwoord, **neen er was geen eerlijke verkiezingscampagne!**

Een eerlijke verkiezingscampagne veronderstelt dat ook de oppositie (zeker in de openbare media) gelijke toegang, of op zijn minst op basis van krachtsverhoudingen van de laatste verkiezingen, toegang krijgt.

Op de kanalen van de TRT (openbare omroep) werd in een periode van 25 dagen de toegang van politieke partijen gemeten. Er werd 75,5 uur gegeven aan politieke partijen, op basis van de verkiezingsuitslag zou de verdeling er als volgt (afgerond) hebben uitgezien:

AKP: 40% DUS 30 UUR
CHP: 25% DUS 19 UUR
MHP: 16% DUS 13 UUR
HDP: 13% DUS 10 UUR

De realiteit is als volgt:

AKP: 30 UUR
CHP: 5 UUR
MHP: 1 UUR EN 17 MINUTEN
HDP: 18 MINUTEN
DE PRESIDENT (die neutraal moet zijn) kreeg 29 UUR!

Dit gaat over de openbare omroep.

Tegelijk werden 2 kranten, 2 televisiestations en 1 radiozender (van de oppositie) een paar dagen voor de verkiezingen in beslag genomen door de overheid die er onmiddellijk haar trustees aanstelde! Het nieuws veranderde van regeringskritisch in regeringsgetrouw!

C. WAT GEBEURDE OP DE VERKIEZINGSDAG ZELF?

Alle stembureaus in Turkije kregen een AKP-voorzitter, daarnaast waren de oppositiepartijen en de AKP nog eens vertegenwoordigd. In de Koerdisch etnische gebieden werden stembussen verplaatst of moest men stemmen onder toezicht van extreem gewapende veiligheidsdiensten, veel aangeduide waarnemers van de HDP in de Koerdisch etnische gebieden werden een dag voor de verkiezingen gearresteerd, op verschillende plaatsen viel

de elektriciteit uit, onder andere in Güngören, een stadsdeel van Istanbul Er is dus wel degelijk fraude geweest, zij het dat zelfs zonder fraude de uitslag niet veel zou hebben verschild!

EEN ANALYSE VAN DE UITSLAG

IN CIJFERS.

Een tendens is vast te stellen. Waar een partij de grootste was (met uitzondering van MHP) heeft die partij stemmen gewonnen!

In (laat ons zeggen) het republikeinse gebied (de **Egeïsche kustprovincies**) won de CHP stemmen, het grootste verlies daar was voor de MHP en de SP (een partij niet vertegenwoordigd in het parlement, nog iets conservatiever dan de AKP, ze hebben dezelfde grassroots), en die stemmen gingen naar de AKP. Tegelijk zien we een verlies voor de HDP waarvan stemmen terugkeerden naar de CHP of de AKP.

TOCH IS HET DUIDELIJK DAT DE CHP HIER STERKER STAAT DAN OOIT!

In de **Koerdisch etnische provincies** verliest de HDP weinig of niks, integendeel in de meeste kiesdistricten zelfs winst, maar waar de HDP verliest gaat dit ten koste van de AKP, voornamelijk conservatieve Koerden die zijn teruggekeerd.

TOCH IS HET DUIDELIJK DAT DE HDP HIER STERKER STAAT DAN OOIT!

In de AKP-provincies (Anatolië) waar de AKP voorheen al sterk stond, winnen zij hoofdzakelijk stemmen van de SP en de MHP, waardoor ze veel zetels (marginale zetels) kunnen binnenhalen.

TOCH IS HET DUIDELIJK DAT DE AKP HIER STERKER STAAT DAN OOIT!

In de grootste steden zien we een verschuiving naar de AKP (met stemmen afkomstig van de conservatieve Koerden en de MHP). Vooral hier verliest de HDP en denk dat die stemmen zowel naar de CHP als de AKP zijn gegaan.

Ook in provincies dicht gelegen bij de Koerdisch etnische provincies verliest de HDP fors, denk hier vooral ten koste van de AKP.

DE MHP is de grootste verliezer. Zelfs Osmanyë (de provincie waar zij de grootste partij was) moeten zij nu uit handen geven. Deze stemmen gaan hoofdzakelijk naar de AKP. Ook de SP verliest fors (bijna 1%) en deze stemmen gaan de AKP. Waar de MHP vooral in Anatolië de tweede partij was, en ze daar op 7 juni stemmen (en zetels) bijhaalden, zijn ze die bijna allemaal verloren (mede door het kiessysteem).

De zo goed als definitieve uitslag ziet eruit als volgt: (eerst resultaten 1 november, daarna resultaten 7 juni en dan winst en verlies)

AKP: 49,37 %	317 ZETELS	40,87 %	258 ZETELS	+ 59 zetels
CHP: 25,41 %	134 ZETELS	24,95 %	132 ZETELS	+ 2 zetels

MHP: 11,95 %	40 ZETELS	16,29 %	80 ZETELS	– 40 zetels
HDP: 10,75 %	59 ZETELS	13,12 %	80 ZETELS	– 21 zetels

(wie volledige resultaten voor het district waar hij of zij leeft kan naar Today's Zaman gaan, klikken op election-results, daar vind je alles per provincie, wil je naar je district zelf gaan dan klik je eerst op je provincie, daarna op het district waar je woont en je kan ook vergelijken met vorige verkiezingen).

Veel kiezers hebben zich laten beïnvloeden door de slechte toestand die is ontstaan in Turkije na de verkiezingen van 7 juni 2015. De AKP alsmede de president, die telkens de schuld toeschoven aan het 'ontbreken' van 'één partij-systeem' en een sterk presidentieel systeem, hebben hun slag thuisgehaald!

DE VRAAG IS, WORDEN DE PROBLEMEN OPGELOST?

De verwachtingen, zeker van het AKP electoraat, zijn hoog. Komt er nu kalmte en rust in Turkije?

Eerst en vooral, de economische problemen zijn niet opgelost, integendeel, ik verwacht dat ze nog structureler worden. Zeker wanneer de Fed (VS) de intrestvoeten optrekt!

Ten tweede, wat gaat de PKK doen? Ze hebben een éézijdige wapenstilstand uitgeroepen voor de verkiezingen maar wat gaan ze nu doen? Het blijft een open vraag? Bovendien liggen de vredesonderhandelingen plat. De verhoudingen zijn enorm gespannen en een nieuw conflict zit eraan te komen, tenzij de AKP-regering terug de onderhandelingen op gang trekt, maar ik betwijfel dat!

Ten derde, het presidentieel systeem. Om de grondwet te veranderen heeft de AKP minstens 330 stemmen nodig om een referendum te organiseren. Ondanks de winst, beschikken zij daar niet over. Gaat de MHP over kop om met de AKP amendementen in te dienen, of gaan zij nog meer Mister No spelen. Waarschijnlijk zal het spel anders gespeeld worden, in de praktijk zal men de president 'volmachten' laten uitoefenen waarover hij niet beschikt.

Ten vierde, de AKP zelf. Het overgrote deel van de AKP-verkozenen zijn 'Erdoganisten', de gematigde vleugel is uitgerangeerd. Zullen er verdere spanningen met de 'oudgedienden' zoals Gül en Arınç, een onbeantwoorde vraag.

Ten vijfde, de democratie in Turkije. Sinds de Gezi-protesten is de polarisatie steeds toegenomen wat zich ook uit in de verkiezingsresultaten. De aanvallen op de media, de willekeurige arrestaties, een gerecht dat over geen legitimiteit meer beschikt. Gaat men verder op de ingeslagen weg, of stopt dit?

Ten zesde, de buitenlandse politiek. Het is duidelijk dat Turkije de PYD in Noord Syrië wil aanpakken, om een autonome Koerdische Staat aldaar te beletten. Maar hier staan zij in rechtstreeks conflict met de VS en de Russen, die de PYD weigeren te bestempelen als een terroristische organisatie, integendeel, die hen als grondmacht tegen de ISIL willen steunen. Ook met Rusland liggen de economische verhoudingen slecht. Nu al is Rusland bezig sancties te treffen tegen Turkije.

Ten zevende, de ISIS, steeds meer wordt duidelijk dat Turkije de voorbije jaren een heel dubieuze Syrische oppositie heeft gesteund, tegelijk neemt het aantal ISIS cellen in Turkije toe.

Ten achtste, de vluchtelingenproblematiek. Het grootste deel van de Syrische vluchtelingen verblijft niet in vluchtelingenkampen en maakt deel uit van de 'zwarte economie'. Turkije probeert met Europa tot een vergelijk te komen, maar welk vergelijk?

De grote vraag is, zal de AKP een weliswaar repressieve maar 'rustige' staat maken, of niet. De verwachtingen van de AKP-kiezers zijn hooggespannen. Maar als blijkt dat de AKP deze beloften niet waar kan maken, wat dan?

En de polarisering in de maatschappij is nog versterkt door deze verkiezingsuitslag! De president houdt zich niet aan zijn grondwettelijke rol!

Misschien is deze overwinning van de AKP dan een enorm succes voor de partij, het zou wel eens een pyrrhus-overwinning kunnen zijn!